

Forn de calç del Torrent de Can Garrigosa

Matadepera

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Torrent de Can Garrigosa
Emplaçament	Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac
Alçada:	713

Coordenades:

Latitud:	41.64029
Longitud:	2.00896
UTM Est (X):	417463
UTM Nord (Y):	4610314

Classificació

Número de fitxa	08120 - 217
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVIII-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Cobert de vegetació i presenta erosió a les parets internes.
Protecció	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08119A001000280000YY
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dj., 18/02/2021 - 08:47

Descripció

Forn de calç situat al vessant dret del Torrent de Can Garrigosa, en ple parc de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac. El seu accés és difícil si es fa seguint l'antic camí que menava fins al forn, seguint en part el llit del torrent. La construcció es pot localitzar més fàcilment un cop situats a Can Robert, un cop passada la barrera del parc. Continuar en direcció a les tombes medievals. En arribar a la primera cruïlla, a mà esquerra mateix del camí, hi ha un forn de calç i una cadena. Entrar per aquesta pista fins a trobar un revolt molt tancat (on a la part superior hi ha un altre forn) just després de que el camí travessi el mateix llit del torrent. Iniciar la baixada en direcció al mas de Can Garrigosa, uns metres més avall, fins que a mà esquerra (corresponent amb el vessant hidrogràfic dret del torrent) s'observi un gran bloc de pedra, que fa com una mena d'abric. El forn està al dessota mateix, a tocar del llit del torrent.

Els blocs de pedra semblen haver estat aprofitats com a barraca pels calciners. Al dessota mateix, es localitza un espai circular, l'olla, (amb una alzina al seu interior) realitzada amb pedra. Mesura 3'60 m de diàmetre per 1'80 m d'alçada. El gruix dels murs és d'1'10 m.

Pel marge s'accedeix al llit del torrent, on es pot contemplar una gran part de la façana amb 3 metres d'amplada, seguint l'orografia del terreny. Centrada, s'observa un espai triangular, d'1'60 metres de fondària per 0'75 m d'alçada màxima i 1 metre d'amplada que sembla correspondre al passadís d'accés a la fogaina que s'hauria enfonsat.

Observacions:

En el mapa interactiu realitzat per Ramon Suades i Jordi Senyal (2016) es parla d'aquesta estructura com una barraca de vinya. Durant el treball de camp s'ha detectat que no es tractava d'una barraca sinó d'un forn i s'ha procedit a netejar l'olla que estava totalment envaïda per la vegetació, per tal de poder-la documentar fotogràficament.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banquetta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria

col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenfornar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SUADES, Ramon; SENYAL, Jordi (2020). Mapa Interactiu de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

